

Dit is een fragment uit Chinese Goden en Symbolen van Marjolein Grubner, ISBN 9789072179203 (oud: 907217920X). De Pinyin-karakters van Fu, Lu en Shou zijn: 福祿壽

San Hsing

三星

(Fu, Lu en Shou)

福祿壽

De drie sterrengoden

Functie:

Zij geven vorm aan drie Oudchinese wensen voor het leven: Fu staat voor geluk, Lu staat voor rijkdom en Shou staat voor een hoge leeftijd.

Historische gegevens:

Deze combinatie is vermoedelijk rond het jaar 1300 ontstaan en wist zich, mede dankzij allerlei schilders en tekenaars die dit gegeven aangrepen om hun creativiteit de vrije loop te laten, voor het eind van de Ming-dynastie (1644) een vaste plaats te veroveren binnen de Chinese symboliek. Het zijn dan ook eigenlijk meer symbolen dan goden.

Religieuze signatuur:

Niet specifiek confucianistisch, boeddhistisch of taoïstisch, hoewel ze bij de laatsten meer in trek zijn.

Hiërarchie:

Er is geen specifieke positie ten opzichte van andere goden bekend en dat komt vermoedelijk omdat ze nooit echt de status van goden hebben gekregen c.q. hebben weten te behouden.

Schutspatroon van:

Ze zijn respectievelijk de schutspatronen van (huiselijk) geluk en nakomelingen, van een goed inkomen en promotie en van hoge ouderdom en een lang leven.

Iconografie:

Drie manspersonen, opvallend verschillend in lengte. De grootste (Lu Hsing) is fors gebouwd, draagt meestal een rood gewaad en een enorme gaaskap. De middelste (Fu Hsing) is meestal in het groen gekleed en de kleinste (Shou Hsing) is herkenbaar aan zijn gele mantel en heeft een opvallende kale schedel en een witte baard. Ze zitten of lopen meestal in een soort tuin waarbij ze omgeven zijn door tientallen symbolen, kunstig verwerkt in de omgeving. In bijna alle Chinese restaurants en Chinese winkels staan ze - uitgevoerd in porselein of hout - op een prominente plaats. Daarnaast zien we ze regelmatig op het omslag van de jaarlijkse Chinese almanak, de *T'ung Shu*.

Verhalen en belangrijkste varianten:

Belevenissen van het drietal samen zijn (mij) niet bekend, maar wel een verhaal over Fu Hsing en Shou Hsing die vermoedelijk de oudste kern van de drie sterrengoden vormen.

Een vader ging op zekere dag met z'n zoon naar Kuan Lo, de beroemde fysiognomist. Nadat deze de jongen uitgebreid onderzocht had voorspelde hij dat de knaap niet ouder zou worden dan negentien (in het Chinees geschreven als het karakter '10', gevolgd door het karakter '9'). De

vader schrok hevig en vroeg aan de geleerde of er geen mogelijkheid was om daar iets aan te doen. Kuan Lo dacht na, rommelde wat in zijn boeken en zei tenslotte: "Laat je zoon een kan goede wijn halen en een pond gedroogd hertenvlees. Op de dag Mao (de vierde dag in een cyclus van twaalf dagen) zal hij aan de zuidrand van een korenveld waar geoogst wordt, vlak bij een grote moerbeiboom, twee mannen vinden die wei ch'i spelen (dit spel is bij ons beter bekend als 'go'). Laat hem de wijn voor ze inschenken en het vlees tussen hen in leggen. Hij moet er voor zorgen dat deze heren naar hartelust kunnen drinken en er op toe zien dat hun bekers gevuld blijven. Als ze iets tegen hem zeggen moet hij glimlachen en buigen, maar vooral niets terugzeggen." Zo geschiedde: de jongen vond het tweetal op de bewuste dag en op de aangegeven plaats. Geheel in beslag genomen door het spel aten en dronken de twee mannen zonder op te kijken of zich af te vragen wie hun fêteerde. Toen het spel afgelopen was richtte de man die aan noordzijde gezeten was zich tot de jongen en zei: "Zo, zeg eens, wat brengt jou hier?" Deze glimlachte en boog, maar

antwoorde niet, precies zoals hij zijn vader beloofd had. De man die aan de zuidkant zat sprak nu zijn tegenspeler aan en zei: "Kom, kom, we hebben z'n wijn gedronken en van het hertenvlees gegeten, zijn we hem niet enige dank verschuldigd?" Waarop de man aan de noordkant antwoordde: "Het officiële document is geschreven, wat kunnen we nog?". "Hm, geef eens", zei de ander, pakte het vel papier, keek er naar, glimlachte, nam z'n penseel en veranderde de karakters voor negentien in negentig (in het Chinees geschreven als het karakter '10' voorafgegaan door het karakter '9'). "Het is goed zo, je mag naar huis", zei hij. De knaap bedacht zich geen moment en vertelde alles tot in detail aan zijn vader. Hij groeide op, huwde, kreeg kinderen en kleinkinderen en stierf tenslotte op negentigjarige leeftijd. Eén van de twee spelers aan de rand van het korenveld zou Shou Hsing geweest zijn.

Er zijn overigens vrij veel varianten op dit verhaal bekend; de kern blijft echter steeds dat er wei ch'i gespeeld wordt, dat Shou Hsing één van de twee spelers is en dat er met leeftijden van stervelingen gegoocheld wordt. Het spel kan een verwijzing zijn naar het 'schaakspel des levens'. Volgens de oudste verhalen woonde in de sterren van de noordpool (Pei Tou, letterlijk 'noordelijke schepel') een god met een rood gezicht die heerste over de dood en in de sterren van de zuidpool (Nan Tou, letterlijk 'zuidelijke schepel') de god die heerste over het leven. De uitkomst van hun 'schaakspel' zou bepalend zijn voor de levensduur van de mensen op deze aarde. Op schilderijen zien we vaak Fu Hsing en Shou Hsing verdiept in een spel, terwijl Lu Hsing

toekijkt. Misschien is hij als een 'rechtvaardige beambte' en scheidsrechter binnengehaald om het trio te completeren.

De sterren van de noordpool worden meestal gesymboliseerd door zeven of negen sterren (Pei Tou telt in werkelijkheid zeven sterren) en de sterren van de zuidpool door zes of acht sterren (Nan Tou is opgebouwd uit zes sterren in het sterrenbeeld Boogschutter). Op deze wijze wordt het noorden een yang-kwaliteit toebedeeld, het zuiden als yin bestempeld en is het evenwicht in de kosmos weer gewaarborgd. Volgens sommige bronnen wonen ze alle drie in de sterren van de noordpool. Andere bronnen geven aan dat Shou Hsing in de sterren van de zuidpool woont.

Er zijn ook verhalen bekend over de sterren (goden) van de noordpool, die alles opschrijven wat de mensen op aarde doen. Aan de hand van de plussen en minnen wordt dan de levensduur bepaald.

Bijzondere wetenswaardigheden:

Ze zijn bekend onder vele namen, maar de meest voorkomende zijn: de drie zegeningen, de drie onsterfelijken, de drie ouderen, de drie oude ministers en de drie beambten. Feitelijk zijn het de personificaties van geluk, voorspoed en lang leven, waarbij het accent op aanzien (hoge ambten) meer Chinees dan universeel is. Soms worden deze drie 'kostbaarheden' gestalte gegeven door slechts een vlemuis (geluk), een hert (hoog inkomen) en een pijnboom (lang leven) af te beelden. Een populaire benaming voor een afbeelding van het trio is 'San Hsing Kung Chao' (De drie sterren groeten u op deze wijze). Af en toe worden ze in gezelschap van twee andere figuren afgebeeld, Ch'iang Tao en Tsei, twee boeven en rovers. Op deze wijze wordt een mooi getal (vijf) gecreëerd, waarbij de positieve krachten de overhand hebben op de negatieve krachten. Een alternatieve manier om een kwintet te vormen is door aan Fu Hsing twee kinderen toe te voegen (of aan Fu Hsing en Shou Hsing elk één kind).

De drie sterrengoden worden meestal gezamenlijk op de achttiende dag van de eerste maand geëerd. Dan worden er op de binnenplaats drie of vijf kommen met rijstballetjes (bereid met suiker en meel) als offergave neergezet en 108 lichtjes ontstoken. De mannelijke leden van de familie brengen eerst een eerbetoon aan hun persoonlijke ster (de ster die 'dienst had' op de dag waarop ze zijn geboren). In sommige streken wordt hier een persoonlijk lichtje voor ontstoken en uit het gedrag daarvan (de brandduur en het al dan niet onrustig flakkeren) wordt afgeleid hoe het de betrokkene in het komende jaar zal vergaan. Naast de gebruikelijke wierook worden ook nog wel eens wat magische attributen (zoals een spiegel tegen boze geesten, een weegschaal voor eerlijke handel en een schaar voor vlijt en ijver) uitgesteld.

In andere streken wordt op de achttiende dag van de eerste maand wierook gebrand en een schepel rijst (circa negen liter) geofferd. Soms wordt er ook nog een lamp ontstoken die drie dagen moet blijven branden.

Fu Hsing

Hij is de ster van het geluk en wordt ook wel Fu Shen genoemd. Fu betekent geluk en Shen is een benaming voor een hogere geest of een god.

Fu Hsing zou werkelijk geleefd hebben onder de naam Yang Cheng en was ook bekend als Yang Hsi-chi. Hij was een beroemd strafrechter in de provincie Hunan en leefde tijdens de regering van keizer Wu van de Zuidelijke Liang-dynastie (502-550). Andere bronnen vermelden dat Fu Hsing niemand minder was dan koning Wen (1184 - 1157 voor Christus), de vorst die een aantal jaren in gevangenschap heeft gewerkt aan commentaren op het 'Boek der Veranderingen', de I Ching.

Hij is de eerste van de drie sterrengoden en gaat meestal in het groen gekleed, hetgeen een verwarrend grapje oplevert naar Lu Hsing (de tweede van de drie sterrengoden). 'Groen' ('lu', soms uitgesproken als 'lü') klinkt namelijk in het Chinees hetzelfde als emolumenten of ambtenarensalaris en daarover regeert Lu Hsing. Fu Hsing heeft meestal gewoon een lap om het hoofd en als hij al een kap draagt is deze veel eenvoudiger dan die van Lu Hsing. Deze sobere kleding is kenmerkend voor geleerden uit het oude China. In zijn hand houdt hij een waaijer of hij draagt een kind op zijn arm en soms loopt er nog een kind met hem mee. Incidenteel draagt hij een mand bloemen (symbool voor 'het hele jaar door') of een Ju-I scepter ('zoals u wenst') in zijn hand. Om hem heen fladdert een vleermuis ('fu', homoniem voor geluk).

Keizer Wu (502-550) had een merkwaardige voorliefde voor dwergen, die hij als bedienden en narren in zijn paleis liet werken. De keizer haalde de dwergen - bij wijze van schatting - voornamelijk uit het gebied waar Yang Cheng rechter was en die zag hoe jaar na jaar families uit elkaar gerukt werden en hoe angst bezit nam van de mensen als er weer eens iemand zwanger was. Op zekere dag trok Yang Cheng de stoute schoenen aan, ging naar het paleis en vroeg om een audiëntie bij de keizer. Met alle verschuldigde eerbied legde hij de keizer uit dat z'n onderdanen geen slaven of levenloze voorwerpen waren, maar mensen van vlees en bloed en dat - hoe ze er ook uit zagen en welk nut de keizer er ook in zag - ze wel degelijk gevoelens kenden als heimwee of verdriet. Het betoog zat goed in elkaar en liet de keizer niet onberoerd. Hij beloofde Yang Cheng voortaan de dwergen met rust te laten. Opgelucht keerde de rechter naar huis terug en toen de bevolking het goede nieuws hoorde werd er gefeest, mensen liepen door de straten met afbeeldingen van Yang Cheng en offerden uitbundig voor hem in de plaatselijke tempel. De verering liep een beetje uit de hand en hij kreeg - vermoedelijk nog tijdens zijn leven - aparte kapellen in allerlei tempels door het hele district.

Het kind wat Fu Hsing soms op de arm draagt zou een verwijzing kunnen zijn naar het verhaal over de dwergen (het vergt immers wat tekentalent om het verschil neer te zetten tussen een dwerg en een kind). In de loop der jaren is men dit echter in China gaan zien als een teken van huiselijk geluk en (dus ook van) nakomelingen.

Tot zover het fragment.

Wij hopen dat u nieuwsgierig bent geworden naar de wetenswaardigheden van de andere twee Sterrengoden (Lu en Shou) en naar wat we in de rest van het boek te vertellen hebben.